

İSLÂM'A GÖRE ÇOCUĞUMU NASIL TERBİYE EDEBİLİRİM?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Çarşamba, 17 Nisan 2024 23:48 - Son Güncelleme Çarşamba, 17 Nisan 2024 23:48

Nesil yetiştirme mes'ûliyeti ihmal edilirse âkıbet hazin olur. Evlâtlarımız, dinlerine, medeniyetlerine yabancılaşır; kimliklerini kaybeder. Mânen yabancı yerlerin evlâdı ve nesli olurlar. Geriye kalan biyolojik yakınlığın hiçbir kıymeti kalmaz. Bu merhaleden sonra anne feryatları da fayda vermez.

Âilelerin en önemli vazîfelerinden birisi de Cenâb-ı Hakk'ın, İslâm fıtratı üzere lütfettiği yavrularını hayır ve fazîletle donatmaktır. İmanlı, istikâmet ehli ve vatanperver çocuklar yetiştirmek, bir anne-babanın en büyük mes'ûliyeti olduğu gibi, hayatlarından sonra açık kalan defterlerine hasenât yazılmasına da vesîledir. Yavrular, âile yuvasının müstesnâ bir saâdet meyvesi, anne ve baba arasında en köklü râbitadır. Onlar, Allah'ın anne ve babaya çok kıymetli birer emânetidir.

Peygamber Efendimiz, bir hadîs-i şerîflerinde insanların mes'ûliyetlerini şöyle beyân buyurmuşlardır:

“Hepiniz çobansınız ve hepiniz güttüklerinizden sorumlusunuz... Erkek, âilesinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur. Kadın, kocasının evinin çobanıdır ve sürüsünden sorumludur.” **(Buhârî , Vesâyâ, 9; Müslim, İmâre, 20)**

Çocuk terbiyesine, evvelâ ana-babanın terbiyesinden başlamalıdır. Zira bu yüce terbiye, mürebbî (terbiye edici) sıfatını kazanabilen olgun anne ve babaların gerçekleştirebileceği bir eğitimidir. Şâirin:

Kendisi muhtâc-ı himmet bir dede,
Nerede kaldı gayriye himmet ede!..

şeklinde tarif ettiği, kendi eğitimi noksan bir anne ve babanın evlâtlarına verebileceği terbiye ne olabilir ki?!

Onun için çocuk terbiyesi anne-babadan başlarsa, daha verimli neticeler elde edilir. Yani şairin dediği gibi:

Olmalı harcı sağlam, baba evin direği,
Olmalı sımsıcak gül, anne evin yüreği... **[Seyrî]**

11 MADDEDE ÇOCUK TERBİYESİ

Bu gerçekler ışığında çocuk yetiştirme mevzûunda, anne ve babanın bilhassa dikkat etmesi gereken başlıca hususları şöylece hulâsa edebiliriz:

1) GÜZEL İSİM KONULMALI

Çocuğa rûhâniyet telkîn edecek güzel bir isim konulmalıdır. Evlâdın, anne-baba üzerindeki haklarının başında kendisine “güzel isim” koymaları gelir. Zira isim, müsemâyı (isimlendirileni) çeker. Yani bir çocuğa konulan ismin mânâsı, o çocukta kendisini gösterir.

Taberânî'nin kaydettiği bir rivâyete göre:

“Hazret-i Peygamber birgün bir dişi deve getirtir ve onu kim sağacak diye sorar. Bu işe tâlip olan iki kişinin isimlerinin Mürre (acı) olduğunu öğrenince onlara:

«Oturun!» der.

Üçüncü kişi de adının Cemre (kor hâlindeki ateş) olduğunu söyler. Ona da:

«Otur!» der.

Sonra adının Yaîş (Yaşar) olduğunu söyleyen sahâbiye bu vazîfeyi verir.” (*Taberânî, Mûcem, XXII, 277; Muvatta, İsti'zan 24*)

2) HELÂL KAZANÇLA ELDE EDİLEN YİYECEKLER

Feyizli bir ortamda inkişâf etmeleri için, yedirilen lokmaların “helâl”liğine dikkat edilmelidir.

3) ÇOCUKLARA ÖRNEK OLACAK BİR DAVRANIŞ SERGİLENMELİ

Çocuklar, konuşmadan davranışlara kadar sürekli olarak büyükleri taklit ede ede büyürler. Çünkü onlarda örnek alarak taklit etme özelliği hâkimdir. Bunun için onlara “örnek olacak davranış” güzellikleri sergilenmelidir. Meselâ bir çocuk, münâkaşalı ve kavgalı ortamda ise huysuzlaşıp hırçınlaşır. Huzurlu ve dengeli bir ortamda ise, güzel huylar ve terbiye ile büyür.

4) DAVRANIŞLARI DAİMA KONTROL EDİLMELİ

Çocukların davranışları onlara hissettirmeden dâima “kontrol” edilmelidir.

Özellikle göz önünde yapamadıkları kabahatleri gizli ve تنها yerlerde işlemelerine meydan verilmemelidir. Çünkü bu durumda karakterleri zaafa uğrar, çift şahsiyetli olurlar. Bu hâlin ilk yansımaları da yalan ve riyâdır.

5) GÜZEL DAVRANIŞLARI TAKDİR, HATALARI OLDUĞUNDA İSE UYARILMALI

Çocukların güzel işleri “takdir” edilip mükâfatlandırılmalı, hatâları ise görmezden gelinmemelidir.

Çünkü olumlu davranışlar mükâfat ile pekiştirilerek çocuğun şahsiyetinde kalıcı bir yer edinir. Buna karşılık, vaktinde “îkaz edilmeyen kusurlar” da tekrarlı olarak çocuğun karakter özelliğinin bir parçası hâline gelir. Bu yüzden bilhassa kız çocuklarının küçük yaşlardaki kıyâfet yanlışlıkları müsâmaha ile karşılanmamalıdır. Zira insanın alıştığı şeyler, zamanla geri dönülemeyen tiryâkilikler hâline gelebilir.

6) SIK SIK CEZA VERİLMEMELİ

Sık sık cezâ vererek çocuk arsız hâle de getirilmemelidir. Kazara tabak-bardak kırdığında azarlamamalıdır, çünkü bu tür hâller bizim de yapabileceğimiz kazalardır. Böyle durumlarda çocuk güçsüz olduğu için azarlandığını düşünür. Çünkü aynı kaza bizden meydana gelince kimse kızmamaktadır. Bu da, anne babanın vereceği diğer doğru eğitime karşı çocukta tepki doğurur ve söylenenlerin fırsat buldukça tersini yapar. Onun için çok hassas olmalı ve bizim de yapabileceğimiz bardak kırma, çay dökme vesâire basit ev kazalarında çocuklara sert davranmamalıyız. Yumuşak bir lisânla îkaz etmeliyiz.

Ancak çocukların huy ve ahlâklarına işleyecek yanlışlar ve hatâlar karşısında da kesinlikle ilgisiz ve hoşgörü içinde de olamayız. Fakat çocuğa verilecek herhangi bir eğitime uygun cezâ, yasak ve yönlendirme gibi davranışlarda da onun haksızlığını ve yaptığının yanlış olduğunu kendisine mutlaka kabullendirerek bunu yapmak çok çok mühimdir. Çünkü suçu kabul eden çocuk, şekillenmeye müsait hâle gelir. Suçu ona ispat edilip kabullendirilmeden şekillendirmeye kalkmak, hiç verimli olmaz. Çünkü çocuk kendisine ispatlanıp kabullendirilmemiş bir durumda meselâ yalan bile söylemiş olsa, bu tespit edilip de ortaya çıkmadığından kendinin haklı olduğunu düşünüp anne-babayı suçlamaya kalkabilir. Dolayısıyla;

7) ANLAYABİLECEĞİ ŞEKİLDE ANLATILMALI

Emir, yasak ve kâideler öğretilirken onların “kavrayabileceği bir şekilde” sebepleri de anlatılarak iknâ edilmelidir.

8) AHLÂK KAİDELERİ ÖĞRETİLMELİ

Âdâb-ı muâşeret (davranış usûlleri) ve “ahlâk kâideleri” öğretilmeli, bilhassa varlıklı âileler, çocuklarının, akranlarına kaba ve kibirli davranmalarına mânî olmalıdırlar.

Zira bunlar zamanla huy hâline gelir. Onlara, tevâzû telkin edilmeli, anlayacakları bir dil ile Kasas Sûresi'ndeki “Kârûn” kıssası anlatılmalıdır.

9) ÇOCUKLUKLARINI YAŞAMALARINA İZİN VERİLMELİ

Çocukların meşrû sınırlar dâhilinde “çocukluklarını yaşamalarına” imkân tanınmalıdır.

Fakat ne fazla serbest bırakılmalı, ne de haddinden fazla baskı yapılmalıdır. Zira fazla rahatlık, nefsâniyeti azdırır, tembelliğe sebep olur; fazla baskı da çocuğun ezik ve silik bir karakter sahibi olmasına sebebiyet verir. Aşırı baskı, şahsiyetli çocuklarda sadece bir ezikliğe sebep olmaz, bazen de isyana düşürür. Böyle çocuklar, aşırı baskı neticesinde -bilhassa belli bir yaşa geldikten sonra- âsîleşir ve ana-babayı dinlemez hâle gelirler. Bu yüzden ölçülü bir üslûp ile vakitlerini fazîletli birer insan olmalarına vesîle olacak davranışlarla doldurmaya gayret edilmelidir.

10) HAMD VE ŞÜKRE ALIŞTIRILMALI

Kendilerine Cenâb-ı Hakk'ın nîmetleri hatırlatılıp “hamd ve şükre alıştırmalı”dır. Peygamber Efendimiz'in hayatından misâller verilerek, iç âlemlerinin rûhâniyet ikliminde yoğrulmasına gayret edilmelidir.

11) İBADET VE HİZMETE ALIŞTIRILMALI

İSLÂM'A GÖRE ÇOCUĞUMU NASIL TERBİYE EDEBİLİRİM?

Ahmet Türkan tarafından yazıldı

Çarşamba, 17 Nisan 2024 23:48 - Son Güncelleme Çarşamba, 17 Nisan 2024 23:48

Daha küçük yaşlarında iken “ibadet ve hizmete alıştırılmalı”, ibadet mes'uliyeti ve hizmetin ehemmiyeti telkin edilmelidir.

KUSURSUZ ÇOCUK İSTİYORSAK KUSURSUZ ANNE-BABA OLMALIYIZ!

Kısacası çocuğumuzun kusursuz olmasını istiyorsak, kusursuz anne-baba olmaya gayret etmeliyiz.

Çocuk terbiyesi, evvelâ anne-babanın yüreğindeki çocuk sevgisinden başlamalıdır. Onları Allah'ın bir emâneti olarak sevmeli; bu sevgiyi de, dünya ve âhiret saâdetini kazanmaya vesîle kılmalıdır. Eğer arkamızda güzel bir nesil yetiştirmeyiz isek, mezarımız تنها kalır. Yarınki gerçek konağımızın ise mezar olduğunu unutmamak gerekir. Şair Seyrî'nin yarınların muhâsebesi yolunda yazdığı şu dördlük ne güzel bir tefekkür ve temennîdir:

Ardarda dehâlar, yeniden, sorma, gelir mi?
Müstakbeli sarsın, yetişir mâzinin azmî,
Her anne doğursun yine Fâtih'le Selîm'i,
Boş kaldı beşik, ey eli kundaklı yarınlar!

Kaynak: Osman Nûri Topbaş, Huzurlu Aile Yuvası